

प्रश्नपुस्तिका क्र.

GS2021

Total Que. : 100

BOOKLET No.

Marks : 100

Time : 60 min

Mob. No. 9923262977

संयुक्त (पूर्व) सराव परिक्षा - 2021

Date :26/03/2021

विषय : - सामान्य अध्ययन [001]

पेपर क्र. (१)

सूचना

१. सदर प्रश्नपुस्तिकेत १०० अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका पर्यवेक्षकाकडून लगेच बदलू

२. आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत न विसरता बॉलपेनने लिहावा.

परीक्षा-क्रमांक							

केंद्राची संकेताक्षरे

शेवटचा अंक

३. वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे न विसरता नमूद करावा.

४. अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला ४ पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना १,२,३ आणि ४ असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवर सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करतांना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी.

५. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. अशा प्रकारे प्रश्न सोडविणे सोयीस्कर आहे; पण एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नाकडे वळावे. अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नाकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

६. उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.

७. प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तरांसाठी एक चतुर्थांश गुण वजा करण्यात येतील.

Note : Test Series Paper Online available

Visit us

१. पुढील माहिती अभ्यासून खालील प्रश्नाचे उत्तरे लिहा.

- अ) $A \rightarrow B$ म्हणजे A ही B च्या डावीकडे १ मीटरवर आहे.
 ब) $B \leftarrow C$ म्हणजे B ही C च्या दक्षिणेला १ मीटरवर आहे.
 क) $C \downarrow D$ म्हणजे C ही D च्या उजवीकडे १ मीटरवर आहे.
 ड) $D \uparrow E$ म्हणजे D ही E च्या उत्तरेला १ मीटरवर आहे.

वरील सर्व स्थितीत डावीकडून पहील्या व्यक्तीचे तोंड उत्तरेला आहे. वरील अर्थ अभिव्यक्तीसाठी $M \rightarrow N \leftarrow T$ वापरून M च्या संदर्भात T कोणत्या दिशेला आहे हे शोधा?

- १) वायव्य   २) नैऋत्य   ३) ईशान्य   ४) आग्नेय

२. कोऱ्या पृष्ठच्या विरुद्ध कोणते चिन्ह आहे?

- १) वर्तुळ   २) त्रिकोण   ३) अधिक चिन्ह   ४) ठिपका

३. खाली चार विधाने व चार निष्कर्ष I, II, III आणि IV दिलेले आहेत. दिलेल्या विधानांना सत्य मानून, दिलेल्या निष्कर्षांपैकी कोणता/कोणते निष्कर्ष दिल्याने विधानांचे तर्कसंगत अनुसरण करतो/करतात. त्याबाबतच योग्य पर्याय निवडा.

- अ) सर्व कागद पुस्तके आहेत.
 ब) काही पुस्तके पेन आहेत.
 क) सर्व पेन पेन्सिल आहेत.
 ड) सर्व पेन्सिल खोडरबर आहेत.
 I) काही खोडरबर कागद आहेत.
 II) काही कागद पेन्सिली आहेत.
 III) सर्व खोडरबर पेन आहेत.
 IV) काही पेन कागद आहेत.

पर्याय

- १) फक्त II अनुसरण करतो.   २) फक्त I आणि IV अनुसरण करतो.
 ३) फक्त II आणि III अनुसरण करतो.   ४) I, II, III आणि IV सर्वच अनुसरण करत नाही.

४. लॉयड्स (Lloyds) च्या "One Hundred Ports 2019" अहवालानुसार खालील विधानांपैकी योग्य विधान/ने निवडा.

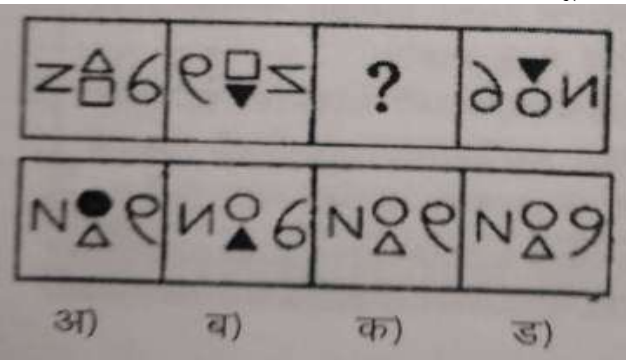
अ) भारतातील जवाहरलाल नेहरू पोर्ट ट्रस्टफला (JNPT) २०१९ मध्ये जगातील अव्वल कंटेनर पोर्टच्या यादीमध्ये २८ वे स्थान मिळाले आहे.

ब) अहवालातील अव्वल १०० पोर्टसच्या यादीमध्ये स्थान मिळवणारे JNPT हे एकमेव भारतीय बंदर आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त अ   २) फक्त ब   ३) अ आणि ब   ४) यापैकी नाही

५. प्रश्नचिन्हाऐवजी ठेवण्यासाठी योग्य प्रतिमा पर्यायांतून निवडा.

१६. कोणत्या समाजसुधारकाने २६ जुलै १९०२ ला मागासवर्गियांसाठी ५०% जागा राखीव ठेवण्याचे जाहीर केले?

- १) शाहू महाराज २) महात्मा फुले ३) वि. रा. शिंदे ४) महर्षि कर्वे

१७. लोकमान्य टिळकांशि संबंधित खालील घटनांची कालानुक्रमे रचना करा व योग्य पर्याय निवडा.

- अ) साराबंदी मोहीम ब) गणेश उत्सव क) होमरूल लीग ड) शिवाजी उत्सव
१) अ, क, ब, ड २) अ, ब, क, ड ३) ब, ड, अ, क ४) ड, क, ब, अ

१८. आदिवासी चळवळीच्या संदर्भात पुढीलपैकी कोणते विधान अयोग्य आहेत?

- १) शामराव व गोदावरी परूळेकर यांनी वारळींच्या उन्नतीसाठी बरेच परिश्रम घेतले
२) बाळासाहेब खेर यांनी आपले कार्य हिंदू सेवा समाजाची स्थापना करून सुरू केले.
३) ताराबाई मोडक यांनी ठाणे जिल्ह्यात कोसबाड येथे काम केले.
४) अनुताई वाघ यांनी ताराबाई मोडक यांच्याकडून प्रेरणा घेतली.

१९. “जन्मठेपेपेक्षा फासावर जाणे मला अधिक आवडेल. माझ्या मायभूमीस स्वतंत्र करण्यासाठी मला पुर्नजन्म मिळावा अशी माझी इच्छा आहे. माझ्या देशाला स्वातंत्र्य मिळेपर्यंत प्रत्येक पुर्नजन्मी स्वातंत्र्यासाठी फाशी जाण्यासारखा दुसरा आनंद नाही.”— हे उद्गार कोणाचे?

- १) भगतसिंग २) राजगुरू ३) कर्तारसिंग ४) स्वातंत्र्यवीर सावरकर

२०. योग्य जोड्या लावा.

यादी १	यादी २
अ) गोपाळबाबा वलंगकर	I. बहिष्कृत हितकारणी सभा
ब) राजश्री शाहू महाराज	II. सन्मानबोधक निराश्रित समाज
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर	III. वेदोक्त प्रकरण
ड) किसन बनसोडे	IV. अनार्य दोष परिहारक मंडळी
- १) अ- II, ब - III, क - I, ड - IV
२) अ- IV, ब - III, क - I, ड - II
३) अ- II, ब - I, क - III, ड - IV
४) अ- IV, ब - I, क - III, ड - II

२१. सन १८५७ च्या बंडावर ‘द ग्रेट रिबेलियन’ हे पुस्तक कोणी लिहिले?

- १) व्ही. डी. सावरकार २) एन. आर. पाठक ३) एस. एन. सेन ४) अशोक मेहता

२२. छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या संदर्भातील खालील घटना कालानुक्रमानुसार लावा.

- अ) छत्रपती शिवाजी महाराजांची सुरतेवर स्वारी
ब) पुरंदरचा तह
क) छत्रपती शिवाजी महाराजांचा राज्यभिषेक
ड) छत्रपती शिवाजी महाराज आग्रास बादराहाच्या भेटीस गेले.
वरील पर्यायांपैकी कोणता पर्याय बरोबर आहे.
१) क, ब, ड, अ २) क, अ, ड, ब ३) अ, ब, ड, क ४) अ, ब, क, ड

२३. अस्पृशांना ‘लष्करात व पोलीसात’ नोकऱ्या मिळाव्यात म्हणून सासवडच्या सभेत कोणी मागणी केली?

- १) शिवराम जानबा कांबळे
२) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
३) अॅड. बी. सी. कांबळे
४) गोपाळबुवा वलंगकर

२४. मराठ्यांनी केवळ किल्लेच बांधले नाही तर देवळेही उभारली. मराठ्यांच्या कारकिर्दीत कोणती शैली अधिक लोकप्रिय होती?

- १) राजस्थानी २) मराठा
३) हेमाडपंत ४) राजस्थानी मराठा

२५. क्रांतिसिंह नाना पाटिल यांच्याबाबत खालील विधाने विचारात घ्या.

अ) यांनी अस्पृशांना मंदिर प्रवेश देण्यास पाठिंबा दिला.

ब) यांच्यावर १९४६ मध्ये मध्य प्रांताच्या सरकारने भाषण बंदी लादली.

क) यांना आचार्य प्र. के. अत्रे यांनी 'क्रांतीसिंह' हे नामाभिधान दिले.

१) अ आणि ब बरोबर आहेत, क चूक आहे.

२) ब आणि क बरोबर आहेत, अ चूक आहे.

३) अ, ब, क तिन्ही विधाने बरोबर आहेत.

४) अ, ब, क तिन्ही विधाने चूक आहेत.

२६. विधान (अ) : १८९३ मध्ये 'मोहमेडन अँग्लो—ओरिएंटल डिफेन्स असोसिएशन फॉर अप्पर इंडिया' ची स्थापना करण्यात आली.

कारण (ब) : मुसलमानांना राजकिय क्षोभापासून अलिप्त ठेवण्यासाठी व भारतात ब्रिटिशांची सत्ता मजबूत करण्यासाठी

१) अ आणि ब दोन्ही बरोबर आहेत.

२) अ चुकीचे आहे, ब चुकीचे आहे.

३) अ बरोबर आहे, ब चुकीचे आहे.

४) अ चुकीचे आहे, ब बरोबर आहे.

२७. खान अब्दुल गफार खान ज्यांना बादशहा खान असही म्हटले जाई, यांच्याबाबत काय खरे नाही?

अ) ते नॉर्थ वेस्ट फ्रंटियर प्रॉव्हिन्सचे पक्षातून लीडर होते.

ब) ते खुदाई खिदमतगार चे संस्थापक होते.

क) त्यांनी भारताच्या फाळणीबाबत काँग्रेसला दोष दिला.

१) फक्त अ

२) फक्त ब

३) फक्त क

४) वरील एकही नाही

२८. 'सोशल कॉन्फरन्स' स्थापन करण्यास कोणी पुढाकार घेतला?

अ) सोशल कॉन्फरन्स गटाचे असे प्रयत्न होते की सामाजिक समस्या काँग्रेसच्या अधिवेशनात चर्चितल्या जाव्यात.

ब) काँग्रेसचे पुढारी त्यास प्रतिकूल होते.

क) सोशल कॉन्फरन्स १८८७ मध्ये काँग्रेस अधिवेशनानंतर आयोजित केले होते.

ड) दोघांमध्ये वितंड टाळण्यासाठी त्यांनी जाहिर केले की सोशल कॉन्फरन्स काँग्रेस अधिवेशनाच्या दालनात होणार नाही.

१) न्यायमूर्ती रानडे

२) केशवचंद्र सेन

३) गोपाळ गणेश आगरकर

४) गोपाळ कृष्ण गोखले

२९. लॉर्ड डलहौसीने लष्कराच्या विकेंद्रीकरणासाठी कोणत्या सुधारणा केल्या? त्याबाबत खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे?

१) बंगालमधील सैन्य मेरठ येथे नेले.

२) कलकत्ता येथे असलेली युध्दसामग्री मेरठ येथे नेली.

३) सिमला येथे भारताचे प्रमुख केंद्र उभारले.

४) भारतीय लष्करावर विश्वास ठेवला.

३०. सन १९५५ च्या 'बांडुंग परिषदे' मध्ये खालीलपैकी कोणाचा सहभाग होता?

१) फ्रॅंकलीन रूझवेल्ट, लाल बहादूर शास्त्री, नासेर

२) पंडित जवाहरलाल नेहरू, नासेर, चौ—एन—लाय

३) विन्स्टन चर्चिल, डॉ. राजेंद्र प्रसाद, बॅरिस्टर जिना

४) क्लेमेंट अटली, माओ त्से तुंग, नेल्सन मंडेला

३१. जगातील सर्वाधिक वेगात असणाऱ्या सुपर कॉम्प्युटरचा उतरता क्रम असणारा योग्य पर्याय निवडा.

१) सनवे तैहू लाईट, स्विस पिझ्डायन्ट, तिआनन्हे—२, टायटन

२) तिआनन्हे —२, सनवे ताहू लाईट, टायटन, स्वीस पिझ्डायन्ट

३) सनवे ताहू लाईट, तिआनन्हे—२, टायटन, स्वीस पिझ्डायन्ट

४) सनवे ताहू लाईट, तिआनन्हे—२, स्वीस पिझ्डायन्ट, टायटन

३२. जागतिक शांतता निर्देशांक २०१९ (Globe Peace Index : GPI 2019) विषयी खालील विधाने विचारात घ्या.

अ) Institute Economics and Peace (IEP) या संस्थेमार्फत निर्देशांक जाहीर केला जातो

ब) या निर्देशांकानुसार फिनलंड हा देश अव्वल स्थानावर आहे

क) या निर्देशांकानुसार भारत १४१ व्या स्थानी असून मागील वर्षाच्या तुलनेत भारताची ५ स्थानांनी घसरण झाली आहे.

ड) या निर्देशांकानुसार अफगाणिस्तान हा सर्वात अशांत देश ठरला आहे.

वरीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१) अ, क आणि ड

२) ब आणि ड

३) क आणि ड

४) वरीलपैकी सर्व

३३. २०१८-२०१९ या वर्षी कोणता देश हा भारताचा सर्वात मोठा कच्चा तेल पुरवठादार देश ठरला आहे ?

- १) सौदी अरेबिया २) इराक ३) इराण ४) संयुक्त अरब अमिरात

३४. संयुक्त राष्ट्र लोकसंख्या निधी (UNFPA) या संस्थेद्वारे जाहीर करण्यात येणाऱ्या स्टेट ऑफ द वर्ल्ड पॉप्युलेशन रिपोर्ट २०१९ विषयी खालील विधाने विचारात घ्या.

- अ) २०१०-२०१९ दरम्यान भारताच्या वार्षिक लोकसंख्या वाढीचा दर १.२% आहे
ब) २०१९ मध्ये भारताची लोकसंख्या १३६ कोटी आहे
क) भारताचा वार्षिक लोकसंख्या वाढीचा दर हा चीनच्या निम्मा आहे
वरीलपैकी अयोग्य विधान/ने निवडा.

- १) अ आणि ब २) फक्त ब ३) फक्त क ४) वरीलपैकी सर्व

३५. सुप्रशासन निर्देशांक (Good Governance Index) नुसार राज्यांचा त्यांच्या क्रमांकांनुसार उतरता क्रम ओळखा.

- १) तमिळनाडू, महाराष्ट्र, कर्नाटक २) महाराष्ट्र, कर्नाटक, तमिळनाडू
३) मध्य प्रदेश, तमिळनाडू, महाराष्ट्र ४) तमिळनाडू, मध्य प्रदेश, कर्नाटक

३६. "इंडिया स्किल्स रिपोर्ट २०१९-२०" बाबत खालील विधाने विचारात घ्या.

- अ) भारतातील फक्त ४६% च पदवीधर नोकरीस पात्र आहेत
ब) सर्वाधिक रोजगार निर्माण करणाऱ्या राज्यांमध्ये महाराष्ट्र पहिल्या स्थानी आहे
क) मुंबई हे सर्वाधिक रोजगार देणारे शहर ठरले आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त अ २) ब आणि क ३) फक्त ब ४) वरीलपैकी सर्व

३७. योग्य जोड्या लावा.

(पुस्तके)

(लेखक)

- १) The Third Pillar – How markets and the state Leave the Community Behind
२) Gendering Caste – Through a feminist Lens
३) Inquilab – Bhagat Singh on Religion & Revolution
४) India After Modi : populism & the Right

- अ) अजय गुडावर्धी
ब) एस. इरफान हबीब
क) रघुराम राजन
ड) उमा चक्रवर्ती

पर्यायी उत्तरे :

- १) क ड ब अ
२) क ड अ ब
३) ड क ब अ
४) ब ड क अ

३८. अजित दोवाल यांच्याविषयी खालील विधाने विचारात घ्या.

- अ) अजित दोवाल यांची 'राष्ट्रीय सुरक्षा सुल्लागार' पदी पुनर्नेमणूक करण्यात आली आहे
ब) यावेळी त्यांना कॅबिनेट मंत्र्यांचा दर्जा देण्यात आला आहे
क) २०१४ मध्ये देशाचे पाचवे राष्ट्रीय सुरक्षा सुल्लागार म्हणून त्यांची नेमणूक झाली होती
ड) २०१६ चा 'सर्जिकल स्ट्राईक' व २०१९ चा 'बालाकोट एअर स्ट्राईक' याचे नियोजन व धोरण ठरवण्यात त्यांचा महत्वाचा वाटा होता
योग्य विधान/ने निवडा.

- १) अ आणि क २) अ, क आणि ड ३) अ, ब आणि ड ४) वरीलपैकी सर्व

३९. खालीलपैकी अयोग्य जोडी निवडा.

- १) सेव्हिंग कॅपिटलिझम : फॉर द मेनी, नॉट द फ्यू — रॉबर्ट राईश
२) द पॅचवर्क फॅमिली — मुक्ता साठे
३) गुड इकॉनॉमिक्स फॉर हार्ड टाईम्स — अभिजित बॅनर्जी
४) आर. एन. काव — जेंटलमन स्पायमास्टर — उमा चक्रवर्ती

४०. जागतिक वृत्तपत्र स्वातंत्र्य निर्देशांक २०२० बाबत (World Press Freedom Index 2020) खालील विधाने विचारात घ्या व योग्य पर्याय निवडा

अ) रिपोर्टर्स विदाऊट बॉर्डर्स या संस्थेमार्फत हा निर्देशांक जाहीर केला जातो

ब) एकूण १८० देशांपैकी भारताचा क्रमांक १४२ वा आहे

क) भारताची मागील वर्षापेक्षा दोन स्थानांनी घसरण झाली आहे

ड) सलग चौथ्या वर्षी स्वीडन पहिल्या स्थानावर आहे

पर्यायी उत्तरे :

१) अ, ब आणि ड

२) अ, क आणि ड

३) अ, ब आणि क

४) अ, ब आणि क

४१. राष्ट्रीय मागासवर्ग आयोगाच्या अध्यक्षपदी खालीलपैकी कोणाची नेमणूक करण्यात आली आहे ?

१) भगवान लाल साहणी

२) कौशलेन्द्र सिंह पटेल

३) सुधा यादव

४) आचार्य तलोजू

४२. जागतिक नाविन्यता निर्देशांक २०२० बाबत खालील विधाने विचारात घ्या. (Global Innovation Index – GII 2019)

अ) जागतिक बौद्धिक संपदा संघटनेद्वारे (World Intellectual Property Organisation : WIPO) हा निर्देशांक जाहीर केला जातो

ब) जागतिक क्रमवारीत भारत ४८ व्या स्थानावर आहे

क) स्वीडन हा देश क्रमवारीत पहिल्या क्रमांकावर आहे

ड) २०१९ च्या क्रमवारीच्या तुलनेत भारताची क्रमवारी सुधारली आहे

अयोग्य विधाने निवडा.

१) अ आणि ब

२) फक्त क

३) अ आणि ड

४) वरीलपैकी एकही नाही

४३. सर्वोच्च न्यायालयाच्या सरन्यायाधीशांचे कार्यालय सर्वाजनिक प्राधिकरण असून ते माहितीच्या अधिकाराखाली येते असा निकाल नोव्हेंबर २०१९ मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने दिला. याबाबत खालील विधाने विचारात घ्या.

अ) हा निकाल सरन्यायाधीश रंजन गोगाई यांच्या अध्यक्षतेखालील त्रिसदस्यीय घटनापीठाने दिला.

ब) सरन्यायाधीशांच्या कार्यालयाला माहिती अधिकाराच्या कक्षेत आणण्याचा मुद्दा माहितीचा अधिकार कार्यकर्ते सुभाषचंद्र अग्रवाल यांनी उपस्थित केला होता.

वरीलपैकी योग्य विधाने निवडा

१) फक्त अ

२) फक्त ब

३) अ आणि ब

४) दोन्हीही नाही

४४. राष्ट्रकुल संसदीय परिषदेबाबत (Commonwealth Parliamentary Conference) खालील विधाने विचारात घ्या.

अ) ६४ वी राष्ट्रकुल संसदीय परिषद सप्टेंबर २०१९ मध्ये बांग्लादेशमध्ये पार पडली

ब) भारतीय संसदीय शिष्टमंडळाचे नेतृत्व ओम बिल्ला यांनी केले होते

वरीलपैकी योग्य विधाने निवडा

१) फक्त अ

२) फक्त ब

३) फक्त अ आणि ब

४) दोन्हीही नाही

४५. QS वर्ल्ड युनिव्हर्सिटी रॅकिंग २०२० बाबत खालील विधाने विचारात घ्या व अयोग्य विधान/ने निवडा.

अ) या क्रमवारीनुसार जगातील १०० सर्वोत्तम विद्यापीठांमध्ये एकही भारतीय विद्यापीठ समाविष्ट नाही.

ब) IIT मद्रास सलग तिसऱ्या वर्षी भारतातील सर्वोत्तम विद्यापीठ ठरले आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ

२) फक्त ब

३) अ आणि ब

४) दोन्हीही नाही

४६. गोदावरी, भीमा, कृष्णा आणि तापी नदी खोऱ्यात सर्वात उत्तम प्रकारची कापसाची काळी मृदा आढळते:

- अ) या मृदेला टिटॅनिफेरस मॅग्नेटाइट या घटकद्रव्यांमुळे काळा रंग प्राप्त झाला आहे.
ब) बेसॉल्ट खडकाचा अपक्षय होवून या मृदेची निर्मिती होते.
क) या मृदेत पाणि धरून ठेवण्याची क्षमता अधिक असल्याने ही अत्यंत सूपीक आहे.
ड) या मृदेत लोह, चुनखडी, पोटॅश, अॅल्युमिनियम, कॉल्शियम आढळते.
वरिलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत.

- १) अ आणि ड फक्त   २) ब आणि क फक्त   ३) अ, ब आणि ड फक्त   ४) अ, ब, क आणि ड

४७. घनकचरा व्यवस्थापनाच्या 'वेंगुर्ला पॅटर्न' बाबतच्या विधानांचा विचार करा.

- अ) तो वेंगुर्ला नगरपालीका राबवत असलेल्या 'पथदर्शि प्रकल्प' आहे.
ब) संयुक्त राष्ट्रांच्या विकास कार्यक्रम (UNDP) संस्थेकडून त्यांची प्रशंसा झाली आहे.
क) ओला, सुका, प्लॅस्टिक व काच, धातुकचरा अशा घनकचराच्या चार प्रकारच्या विभागणिवर तो आधारित आहे.
ड) प्लॅस्टिक कचराच्या संकलनाची वेळ सकाळी ६ ते रात्री १० आहे.
वरिलपैकी कोणते/कोणती विधान/विधाने बरोबर आहेत?

- १) केवळ अ   २) केवळ ब आणि क   ३) केवळ अ, आणि ड   ४) वरील सर्व

४८. महाराष्ट्रातील खालील सागरी किल्ले दक्षिणेकडून उत्तरेकडे क्रमाने लावा.

- १) विजयदुर्ग, जंजिरा, सिंधुदुर्ग
२) जंजिरा, सिंधुदुर्ग, विजयदुर्ग
३) सिंधुदुर्ग, विजयदुर्ग, जंजिरा
४) सिंधुदुर्ग, जंजिरा, विजयदुर्ग

४९. जागतिक स्पर्धात्मकता निर्देशांक – २०१९ बाबत (Global Competitiveness Index 2019) खालीलपैकी अयोग्य पर्याय निवडा.

- १) वर्ल्ड इकॉनॉमिक फोरम या संस्थेमार्फत हा निर्देशांक जाहीर केला जातो
२) २०१९ मध्ये भारताचा क्रमांक ६८ वा आहे
३) २०१८ च्या तुलनेत भारताची १० क्रमांकाने सुधारणा झाली आहे
४) सिंगापूरने अमेरिकेला मागे टाकत सर्वात सर्धात्मक अर्थव्यवस्थेचा मान पटकविला आहे

५०. योग्य जोडया लावा.

धरण (जलाशयाचे नाव)	नदीचे नाव
अ) येलदरी	I. वारणा
ब) धोम	II. दक्षिण पूर्णा
क) चांदोली	III. कृष्णा
ड) मोडक सागर	IV. वैतरणा

- १) अ- II, ब - III, क - IV, ड - I
२) अ- I, ब - II, क - IV, ड - III
३) अ- II, ब - III, क - I, ड - IV
४) अ- I, ब - II, क - III, ड - IV

५१. खालील विधाने विचारात घ्या?

- अ) नंदादेवी शिखराची उंची ७८१७ मी. आहे.
ब) हिमालयातील जाजीला खिंडीतून श्रीनगर ते लेह मार्ग जातो.
क) बद्रिनाथ शिखराची उंची गंगोत्री शिखरापेक्षा कमी आहे.
१) फक्त विधान ब बरोबर
२) फक्त विधान क बरोबर
३) विधान अ आणि ब बरोबर
४) विधाने अ, ब आणि क बरोबर आहेत.

५२. योग्य जोडया लावा.

राष्ट्रीय उद्याने	जिल्हा
अ) चांदोली	I. गोंदीया
ब) गुगामल	II. सांगली
क) पं. जवाहरलाल नेहरू	III. अमरावती
ड) नवेगाव बांध	IV. नागपूर

१) अ- IV, ब - III, क - I, ड - II
२) अ- III, ब - II, क - IV, ड - I
३) अ- II, ब - III, क - IV, ड - I
४) अ- I, ब - II, क - III, ड - IV

५३. खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

- १) अमरावती जिल्हयाच्या ईशान्य भागात धारणी व चिखलदरा तालुके आहेत.
- २) जीवनगड डोंगरात मेळघाट हा दाट जंगलाचा विभाग आहे.
- ३) जीवनगड डोंगराच्या उत्तरेकडे गावीलगड डोंगर आहे.
- ४) धुळे जिल्हयाच्या शिरपूर तालुक्यातील बाबकुवर डोंगरांची उंची ५०३ मी. आहे.

५४. खालील विधाने विचारात घ्या.

- अ) महाराष्ट्रामध्ये लघू पाटबंधारे योजनांतर्गत पुर्ण प्रकल्प झालेल्यांपैकी सर्वात जास्त जलसिंचनाचे क्षेत्र धुळे-नंदूरबार जिल्हयात असून, त्या खालोखाल चंद्रपूर, सोलापूर, सांगली व पूणे जिल्हयाचा क्रमांक आहे.
  - ब) महाराष्ट्रातील प्रशासकीय विभागांमधील जलाशयाची संख्या ही पुणे विभागामध्ये सर्वात जास्त असून त्या खालोखाल औरंगाबाद विभागाचा क्रमांक लागतो. तसेच कोकण विभागामध्ये जलाशयांची संख्या सर्वात कमी आहे.
- १) अ आणि, ब बरोबर   २) अ बरोबर, ब चुक   ३) अ चुक, ब बरोबर   ४) ब आणि अ चुक

५५. पृथ्वीच्या अंतर्गत भागात वेगवेगळे गुणधर्म असलेले तीन विभाग ओळखले गेले. उदा. कवच, प्रावरण व गाभा.

- अ) सीयाल व सीमा यांच्यामधील घनतेचे बदल होणाऱ्या क्षेत्रास कॉनरॅड विलगता म्हणून ओळखले जाते.
  - ब) भूकंप लहरीच्या गतीमध्ये अचानक बदल होणाऱ्या क्षेत्रास मोहो विलगता म्हणून ओळखले जाते.
  - क) प्रावरण गाभा समरेशा ही गुटेनबर्ग विलगतेने ठरविली जाते.
- वरील विधानांपैकी कोणते विधान/विधाने सत्य आहेत?

- १) फक्त अ   २) फक्त ब आणि क   ३) फक्त अ आणि क   ४) अ, ब आणि क

५६. हिमालयास दक्षिणेकडे वक्राकार प्राप्त झाला आहे. कारण :

- १) भारतीय व्दिपकल्प उत्तरेकडे सरकत असतांना दोन्ही बाजूने (पश्चिम व पूर्व) ते जास्तीत जास्त उत्तरेकडे ढकलले गेले.
- २) भारतीय व्दिपकल्प उत्तरेकडे सरकत असतांना मध्यभागी ते जास्तीत जास्त उत्तरेकडे ढकलले गेले आहे.
- ३) युरेशिया दक्षिणेकडे सरकत असतांना हिमालयाच्या/चे दोन्ही (पश्चिम व पूर्व भाग) बाजू जास्तीत जास्त दक्षिणेकडे ढकलले आहे.
- ४) टेथिस समूद्राचा वक्राकार (वळण) दक्षिणेकडे होता.

५७. खालीलपैकी कोणती आदिवासी जमात महाराष्ट्रात “आदिम जमात” या संज्ञेत अंतर्भूत नाही?

- अ) महाराष्ट्र सुजल निर्मल अभियानांतर्गत सुरू केलेली आहे.
  - ब) अनुसूचित जाती व नवबौध्द कुटूंबांना वैयक्तिक घरगुती नळ जोड व स्वच्छता गृहासाठी ही सुरू केली गेलेली योजना आहे.
  - क) या योजनेंतर्गत ७५% अनुदान राज्यसरकार देते तर उर्वरीत २५% रक्कम संबंधित लाभ धारक अथवा नागरी स्थानिक संस्थेने खर्च करावी लागते.
- वरीलपैकी कोणती/कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत?

- १) फक्त अ बरोबर   २) फक्त अ आणि ब बरोबर
३) फक्त ब आणि क बरोबर   ४) अ, ब आणि क बरोबर

५८. पर्यावरणात राखचे (Fly-ash)प्रदूषण कशामूळे होते?

- १) ऑईल रिफायनरी   २) थर्मल पाँवर प्लँट   ३) सीड प्रोसेसिंग प्लँट   ४) स्ट्रिप मायनिंग

५९. भारतातील पहिले वन्य जीवसंबंधी स्कायवॉक कोणत्या ठिकाणी येत आहे?

- १) रंगनथितु बर्ड सैन्च्युरी, कर्नाटक
२) कॉरबेट नॅशनल पार्क, उत्तराखंड
३) काजीरंगा वाईल्ड लाईफ सैन्च्युरी, आसाम
४) मेनम वाईल्ड लाईफ सैन्च्युरी, सिक्किम

६०. पुणे येथील आयुका या संस्थेमध्ये कोणत्या विषयांवर संशोधन केले जाते?

- अ) अँस्ट्रोनॉमी
ब) अँस्ट्रॉलॉजी
३) अँस्ट्रोफिजिक्स
१) अ आणि ब
२) ब आणि क
३) अ आणि क
४) अ, ब आणि क

६१. योग्य जोड्या लावा.

- टेकडया जिल्हा
अ) गलनी I. गोंदीया
ब) दरेकसा II. नागपूर
क) चिरोली III. धुळे
ड) गरमसूर IV. गडचिरोली
१) अ- I, ब - III, क - II, ड - IV
२) अ- III, ब - I, क - IV, ड - II
३) अ- II, ब - IV, क - III, ड - I
४) अ- IV, ब - II, क - I, ड - III

६२. सिमेंटची निर्मिती ही खालीलपैकी कुठल्या घटकांपासून झाली आहे?

- १) CaO-SiO₂-Al₂O₃
२) CaO-Al₂O₃-MgO
३) SiO₂-Al₂O₃-AlCl₃
४) CaO-SiO₂-AlCl₃

६३. खालील वाक्ये लक्षात घ्या.

- अ) कणाची वेधनशक्ती (सामर्थ्य) ही त्याच्या वस्तुमानाच्या व्यस्त प्रमाणात असते.
ब) अल्फा कणांची वेधनशक्ती (सामर्थ्य) ही बीटा कणांच्या वेधनशक्ती (सामर्थ्य) पेक्षा कमी आहे.
खालीलपैकी कोणते विधान वरील वाक्यांची परिस्थिती योग्यरित्या दाखविते?
१) दोन्ही वाक्ये बरोबर आहेत आणि पहिले वाक्य दुसऱ्या वाक्यांचे स्पष्टिकरण आहे.
२) दोन्ही वाक्ये बरोबर आहेत आणि दुसरी वाक्ये पहिल्या वाक्याचे स्पष्टिकरण आहे.
३) पहिले वाक्य बरोबर व दुसरे वाक्य चूक आहे.
४) दुसरे वाक्य बरोबर व पहिले वाक्य चूक आहे.

६४. डायक्लोराडाफेनिल ट्रायक्लोरो इथेन (डीडीटी) सर्वप्रथम क्लोरिनेटेड ऑर्गॅनिक कीटकनाशक असून परीणामकारक कीड नष्ट करणाऱ्या त्याच्या गुणांकरता पॉल म्युलर यांना मेडीसीन व फिजिऑलॉजीचे १९४८ चे नोबेल पारीतोषिक प्रदान करण्यात आले.

- अ) डीडीटी मलेरिया पसरविणाऱ्या मच्छरांविरूद्ध परीणामकारक आहे.
ब) डीडीटी टायफस वाहतूक करणाऱ्या उवांविरूद्ध (lice) परीणामकारक आहे.
क) डीडीटी पाण्यातील माशांकरीता अत्यंत विषारी आहे.
ड) प्राणिजन डीडीटीच सहज चयापचन प्रक्रिया (पृथक्करण) करू शकत नाहीत.
वरिल कोणती विधाने खरी आहेत?
१) अ व क
२) अ व ड
३) अ, ब, ड
४) अ, ब, क, ड

६५. खालीलपैकी कोणते विधान सत्य नाही?

- १) कार्बनडाय ऑक्साइड लेसरचा (CO₂ LASER) उपयोग स्टेलेनेस स्टीलचे तुकडे करण्यासाठी करू शकते.
२) मॅग्नेटिक रेझोनन्स इमेजिंग (MRI) तंत्रज्ञानाचा उपयोग मेंदूच्या तंतोतंत प्रतिमा काढण्यासाठी केली जाते आणि त्यामध्ये उत्सर्जन क्रिया वापरली जात नाही.
३) शत्रुची क्षेपणास्त्रे शोधण्याकरीता रडार यंत्रणा उपयोगात आणली जाते.
४) सोनार तंत्रज्ञानाचा उपयोग चांदिच्या दागिन्यावर सोन्याचा मुलामा देण्यासाठी केला जातो.

६६. खालील कोणते विधान चुकीचे आहे?

अ) प्रत्येक जीवित प्राणी कार्बन मधुन 'C-१४' घेतो.

ब) प्रत्येक जीवात एकाच प्रमाणात 'C-१४' असतो.

क) मृत्यूनंतर जीव एकाच प्रमाणात कार्बन फेकतो.

ड) अर्धा 'C-१४' मृत्यू नंतर ५५६८ वर्षांनी नाहीसा होतो ज्यास 'हाफ लाईफ ऑफ C-१४' (सी-१४ चे अर्धे आयुष्य) संबोधितात.

इ) ही पध्दत पुरातत्त्वशास्त्रात कालक्रमवारी ठरविण्यास वापरतात.

फ) ही पध्दत एफ. डब्ल्यू. लिबी यांनी शोधून काढली

ग) त्यांना याकरता पदार्थ विज्ञानातील नोबेल पारीतोषीक मिळाले.

१) फक्त क, ड, इ

२) फक्त फ

३) फक्त ग

४) कोणतेही नाही.

६७. लेप्टोस्पायरोसिस या रोगाचा प्रादुर्भाव .....

अ) दूषित हवेतून श्वासावाटे जाणाऱ्या विषाणूमुळे होतो.

ब) सस्तन प्राण्यांच्या सुत्रातून जाणाऱ्या जिवाणूमुळे होतो.

क) एका प्रकारचे डास चावल्यामुळे त्यातून शरीरात शिरणाऱ्या परोपजीवी जिवाणूमुळे होतो.

ड) पिसंवातमुळे होतो.

इ) रसायनमिश्रित पाणि प्यायल्यामुळे होतो.

फ) दूषित पाणी, चिखल यांचा पायाच्या भेगा, उघड्या जखमा, नाक डोळे किंवा तोंड यांच्याशी संपर्क आला तर होतो.

१) ब आणि फ

२) फक्त अ

३) क आणि ड

४) फक्त इ

६८. खालील वाक्यांपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे?

१) डायइथिल इथर हे सामान्य बधिकरणासाठी वापरतात.

२) इथिल अल्कोहोल हे सर्व प्रकारच्या दारू पदार्थांमध्ये असते.

३) मिथिल अल्कोहोल हे साखर आंबविण्याच्या प्रक्रियेपासून तयार करतात.

४) इथिलीन ग्लायकॉल हे साधारणपणे ऑटोमोबाईल इंजिनमध्ये अँटीफ्रीज म्हणून वापरतात.

६९. योग्य जोड्या लावा.

अ) थॅलियम-२०१

I. संधिवात उपचार

ब) आर्सेनिक-७४

II. शरीरातील गाठिंचा शोध

क) कोबाल्ट-६०

III. हृदयातील रक्तप्रवाहाचा मार्ग

ड) होल्मिसम-१६६

IV. कॅन्सरवर उपचार

१) अ- III, ब - IV, क - II, ड - I

२) अ- III, ब - II, क - IV, ड - I

३) अ- I, ब - IV, क - II, ड - III

४) अ- I, ब - II, क - IV, ड - III

७०. सी. एन. जी. चा वाहन इंधन म्हणून वापर करण्यासाठी नैसर्गिक वायु वातावरणीय दाबापेक्षा ..... पटीने अधिक दाबावर सिलेंडरमध्ये साठवून ठेवले जाते.

१) ६० - ८०

२) १०० - १२०

३) १६० - २००

४) ३०० - ३५०

७१. खालीलपैकी खगोलशास्त्रीय वस्तुंचा त्यांच्या आकारमाना प्रमाणे योग्य चाढता क्रम कोणता?

१) सुर्य, सुर्यमाला, पृथ्वी, विश्व, आकाशगंगा

२) विश्व, आकाशगंगा, सुर्यमाला, पृथ्वी, सुर्य

३) सुर्यमाला, पृथ्वी, सुर्य, विश्व, आकाशगंगा

४) वरील एकही नाही

७२. अल्ट्रा व्हॉयलेट किरणे कोणत्या उपकरणामधून मिळततात?

१) रेड फिल्टर

२) १००० वॉट टंगस्टन फिलामेन्ट लॅम्प

३) व्हॅक्युम ट्यूब ज्यामध्ये कॅथोड असतात.

४) क्वार्ट्ज मरक्युरी वेपर लॅम्प

७३. पवन उर्जा कार्यक्रमासंबंधी महाराष्ट्र राज्याने खालीलपैकी कोणते क्षेत्र निश्चित केले आहे?

अ) बाराव्या योजनेचे लक्ष

ब) वन विभागाची समंती मिळविण्यातील अडचणी

क) प्रशुल्क नियंत्रण कालावधी आणि चालू वर्षात पवन उर्जा धोरणाचा शेवट

ड) जुन्या स्थळाचे पुनःऊर्जा निर्मितीसाठी सर्वेक्षण करणे.

१) अ आणि ब   २) अ, ब, क   ३) ब, क, ड   ४) वरील सर्व

७४. DNA चा रेणू हा पुढीलपैकी कोणत्या रसायनांच्या संचाच्या लांबलचक शृंखलांनी बनलेला असतो?

१) नत्रयुक्त आम्लारी, साखर, फॉस्फेट, ग्लुकोज   २) रायबोज शर्करा, फॉस्फेट, नत्रयुक्त आम्लारी
३) पेंटोज, फॉस्फेट, नत्रयुक्त आम्लारी   ४) नत्रयुक्त आम्लारी, पेंटोज, फॉस्फेरिक ॲसिड, फॉस्फरस

७५. जिप्सम ब्लॉकद्वारे जमिनीतील पाणी कोणत्या कोणत्या युनिटमध्ये मोजले जाते?

१) व्होल्ट   २) सेल्सिअस   ३) ओहम   ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही.

७६. मूलद्रव्याची समस्थानिके म्हणजे :

१) अणुक्रमांक सारखा परंतु अनुवस्तुमानांक भिन्न   २) अणुवस्तुमानांक सारखा परंतु अणुक्रमांक भिन्न
३) अणुक्रमांक सारखा व अणुवस्तुमानांक सारखा   ४) वरीलपैकी एकही नाही.

७७. योग्य जोड्या लावा. (घटनात्मक उपाययोजना)

अ) अधिकारपृच्छा   I. बेकायदा अटकेस बंदी
ब) प्रतिषेध/बंदीहुकूम   II. कनिष्ठ न्यायालयातील प्रकरण वरिष्ठ न्यायालयात
क) उत्प्रेक्षण/प्राकर्षण   III. न्यायालयाकडून विचारणा
ड) बंदीप्रत्यक्षीकरण   IV. कनिष्ठ न्यायालयावर वरिष्ठ न्यायालयाची बंदी
१) अ- I, ब - II, क - III, ड - IV
२) अ- II, ब - I, क - IV, ड - III
३) अ- III, ब - IV, क - II, ड - I
४) अ- III, ब - IV, क - I, ड - I

७८. पेमा खांडू यांच्याविषयी खालील विधाने अभ्यासा.

अ) त्यांनी अरूणाचल प्रदेशात ९ वे मुख्यमंत्री म्हणून शपथ घेतली आहे.
ब) ते भारतातील सध्याचे सर्वात तरूण मुख्यमंत्री आहेत
क) सध्या ते पिपल्स पार्टी ऑफ अरूणाचल प्रदेश या पक्षाकडून मुख्यमंत्री पदावर आरूढ आहेत
वरीलपैकी अयोग्य विधान/ने निवडा
१) फक्त अ   २) फक्त ब   ३) फक्त क   ४) फक्त अ, क

७९. "आशियाई कुस्ती अजिंक्यपद स्पर्धा २०१९" विषयी खालील विधानांचा विचार करा

अ) या स्पर्धा शियान (चीन) येथे पार पडल्या
ब) एकूण १६ पदकांसह भारत तृतीय स्थानी राहिला
क) या स्पर्धेत महाराष्ट्राच्या राहूल आवारेने सुवर्णपदक पटकावले
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ बरोबर   २) फक्त ब, क बरोबर   ३) अ, ब बरोबर   ४) वरील सर्व बरोबर

८०. भारतीय संघराज्याचे पुढीलपैकी कोणते वैशिष्ट्य नाही?

१) संघराज्याचे स्वरूप राज्यांचा संघ असे आहे.
२) एकेरी नागरीकत्व सर्व नागरीकांना बहाल केले आहे.
३) पंतप्रधान हेच खऱ्या अर्थाने संघराज्यांची धुरा वाहतात.
४) राष्ट्रीय आणिबाणित संघराज्यांचे एकात्म स्वरूप निर्माण होते.

८१. राष्ट्रपतींना घटनेने प्रदान केलेले कायदेविषयक अधिकार म्हणजे.....

१) कायदा करण्याचा राष्ट्रपतींना असलेला अधिकार
२) कायदेमंडळाने केलेला कायदा रद्द करण्याचा अधिकार
३) अस्तित्वात असलेल्या कायद्याचे पुर्ननिरिक्षण करण्याचा अधिकार
४) कायदेमंडळाबाबत घटनेने दिलेले अधिकार.

८२. कालेश्वरम उपसा सिंचन प्रकल्पाविषयी खालील विधाने अभ्यासा.

- अ) हा जगातील सर्वात मोठा उपसा सिंचन प्रकल्प आहे
ब) हा प्रकल्प कृष्णा नदीवर उभारण्यात आलेला आहे
क) या प्रकल्पामुळे तेलंगणातील ७०% लोकांना पिण्याचे पाणी पुरविले जाणार आहे
ड) तेलंगणा राज्यबरोबर महाराष्ट्र कर्नाटक या दोन राज्यांना देखील या प्रकल्पाचा फायदा होणार आहे.
पर्यायी उत्तरे

- १) अ, क चूक   २) ब, ड चूक   ३) अ, ब, ड चूक   ४) ब, क, ड चूक

८३. योग्य जोड्या लावा.

(पुस्तके)

(लेखक)

- १) Corruption Quit India   अ) डॉ. भालचंद्र मुण्णगेकर
२) And Then One Day   ब) हमीद अन्सारी
३) Citizen and Society   क) किरण बेदी
४) The Essential Ambedkar   ड) नरिरुद्दीन शहा

पर्यायी उत्तरे :

- १) क   ड   ब   अ
२) क   अ   ड   ब
३) अ   ब   क   ड
४) अ   ब   ड   क

८४. 'वृत्तपत्रे स्वातंत्र्य' याविषयी खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे?

- १) संविधानाच्या अनुच्छेद १८(१) (अ) मध्ये तरतूद आहे.
२) सर्वोच्च न्यायालयात न्यायनिवाड्याच्या आधारे त्याचा समावेश अनुच्छेद १९(१)(अ) मध्ये केलेला आहे.
३) अनुच्छेद ३६१ (अ) प्रामुखे हा घटनात्मक अधिकार आहे.
४) कायद्याचे राज्य या संकल्पनेतून त्याची निर्मिती झाली.

८५. तिसऱ्या पंचवार्षिक योजनेच्या काळात आयात व निर्यातीतील तूट मोठ्या प्रमाणावर वाढत गेली. कारण .....

- अ) रूपया डॉलरच्या तुलनेत वधारणे.
ब) आंतरराष्ट्रीय चलनाबरोबर रूपयाची मुक्त तरलता.
क) इतर चलनाप्रमाणे भारतीय रूपयाची वर्तणूक.
ड) देशात व देशाबाहेर कोठेही आंतरराष्ट्रीय चलनाबरोबर रूपयाचा थेट विनिमय.
१) फक्त अ आणि क   २) फक्त अ आणि ड   ३) फक्त ब   ४) फक्त ब आणि ड

८६. पुढीलपैकी चुकीचा पर्याय निवडा.

- १) कलम ७४ नुसार भारताच्या महान्यायवादीबद्दल विविध तरतूदी केल्या आहेत.
२) महान्यायवादी या पदावर राष्ट्रपती त्याच व्यक्तीची नियुक्ती करतील जो व्यक्ती सर्वोच्च न्यायालयात न्यायाधिश म्हणून नियुक्ती होऊ शकेल.
३) महान्यायवादी भारतातील सर्व न्यायालयात सुनावणीसाठी हजर राहू शकतो.
४) एकही पर्याय चुकीचा नाही.

८७. पुढीलपैकी योग्य माहिती ओळखा.

- अ) बलवंतराव मेहता समितीच्या शिफारशी महाराष्ट्रात कश्या अमलात आणव्यात यासाठी वसंतराव नाईक समिती नेमण्यात आली.
ब) जून १९६० रोजी नाईक समितीची नेमणूक करण्यात आली.
क) नाईक समितीने पंचायतराज संस्थांच्या स्थापनाबाबत २२६ शिफारशिचा अहवाल सादर केला.
ड) नाईक समितीच्या शिफारशी नुसार ग्रामपंचायती याच लोकशाहीचा मूळ मानून ग्रामपंचायतीला केंद्रीत करून महाराष्ट्रात त्रिस्तरीय पंचायतराज स्थापन झाले.
इ) १ मे १९६१ रोजी महाराष्ट्रात पंचायतराजची अंमलबजावणी झाली.

- १) अ, ब, ड   २) अ, ब, क   ३) अ, ब, क, ड   ४) वरील सर्व

८८. सभागृहात विधानसभा अध्यक्षाना .....

- १) मतदानाचा हक्क नाही
- २) विधानसभेच्या इतर सदस्यांप्रमाणे मतदान करू शकतात.
- ३) दोन वेळा मतदान करता येते. सर्वसाधारण मतदानाच्या वेळी व समसमान मते पडतात त्या वेळी
- ४) फक्त समसमान मते पडतात तेव्हा मतदान करता येते.

८९. केंद्रीय आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्रालयाच्या नवीन आदेशानुसार औषधांची लेबल्स ही इंग्रजी भाषेसोबत प्रादेशिक असणे बंधनकारक आहे. ही शिफारस खालीलपैकी कोणत्या समितीने केली ?

- १) डॉ. पी. मल्होत्रा
- २) डॉ. आर. एन. टंडन
- ३) डॉ. आर. गोस्वामी
- ४) डॉ. पी. के. रजत

९०. पुढील विधाने विचारात घ्या.

- अ) अग्रणी बँक योजना १९६९ मध्ये सुरू करण्यात आली.
- ब) तीची अंमलबजावणी देशाच्या तत्कालीन ३३८ जिल्ह्यांमध्ये सुरू करण्यात आली.
- क) यामध्ये एक जिल्हा एक बँकेला दत्तक म्हणून देण्यात आला.
- वरीलपैकी योग्य विधाने कोणती?

- १) अ व क
- २) ब व क
- ३) अ व ब
- ४) अ, ब, क

९१. भारतातील दुसऱ्या क्रमांकाची दूरसंचार कंपनी असलेल्या भारती एअरटेलने भारतीय वाणिज्य आणि उद्योग फेडरेशन लेडीज संघटनेच्या (FLO) सहयोगाने महिला सुरक्षिततेसाठी कोणते ॲप विकसित केले आहे ?

- १) My Circle App
- २) Suraksha App
- ३) १ व २ दोन्ही
- ४) कोणतेही नाही

९२. मे २०१९ मध्ये मधुकर सु. पाटील यांचे निधन झाले. त्यांच्याविषयी खालील विधानांचा विचार करा.

- अ) साहित्य विश्वात ते “बाबा” म्हणून ओळखले जात होते
  - ब) त्यांच्या “सर्जनप्रेरणा आणि कवित्वशोध” या समीक्षात्मक ग्रंथाला २०१८ सालचा साहित्य अकादमी पुरस्कार प्राप्त झाला होता
  - क) त्यांच्या प्रेरणेतून “अनुष्टुभ” हे समीक्षात्मक नियतकालिक सुरू झाले
- पर्यायी उत्तरे :

- १) अ, ब बरोबर
- २) ब, क बरोबर
- ३) अ, क बरोबर
- ४) वरील सर्व बरोबर

९३. योग्य जोड्या लावा. (घटनात्मक उपाययोजना)

‘अ’ गट	‘ब’ गट
अ) खुली बेरोजगारी	I. पूर्ण वर्षभरासाठी काम न मिळणे
ब) हंगामी बेरोजगारी	II. खालच्या पदावर काम करावे लागणे
क) कमी प्रतिसी बेरोजगारी	III. जास्त मजूरपुरवठ्यामूळे आलेली बेरोजगारी
ड) संरचनात्मक बेरोजगारी	IV. बरेच लोक कामाशिवाय राहणे.

- १) अ- IV, ब - I, क - II, ड - III
- २) अ- III, ब - II, क - IV, ड - I
- ३) अ- I, ब - II, क - III, ड - IV
- ४) अ- II, ब - I, क - IV, ड - III

९४. आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेविषयी (ILO) खालील विधाने अभ्यासा

- अ) २०१९ हे वर्ष आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेचे शताब्दी वर्ष आहे
- ब) भारत हा ILO चा संस्थापक सदस्य आहे
- क) १९६९ मध्ये या संघटनेला नोबेल पुरस्कार मिळाला
- ड) या संस्थेचे मुख्यालय ऑस्ट्रियातील व्हिएन्ना येथे आहे

पर्यायी उत्तरे :

- १) ब चूक
- २) क चूक
- ३) ड चूक
- ४) अ चूक

९५. खालील पर्यायामधील योग्य नसलेली माहिती ओळखा?

- १) बँकांना रिझर्व्ह बँकेकडे विशिष्ट रक्कम रोख स्वरूपात ठेवावी लागते. त्या निधीला रोख राखीव निधी गुणोत्तर (सीआरआर) असे म्हणतात.
- २) अशा रक्कम ठेवणे कायद्याने बंधनकारक आहे.
- ३) रिझर्व्ह बँकेकडे ठेवलेल्या या रक्कमेवर व्याज दिले जात नाही.
- ४) सर्व व्यापारी बँका, क्षेत्रिय ग्रामिण बँका यांना हा सी आर आर अनिवार्य आहे.

९६. खालीलपैकी योग्य विधाने ओळखा.

डॉलरच्या तुलनेत रूपया घसरण्यास पुढील घटक कारणीभूत आहेत ते खाली नमुद केलेले आहे.

अ) युरोप व अमेरिकेतील आर्थिक घसरणीमूळे निर्यातीला खिळ.

ब) तेलाच्या आयातीमध्ये वाढ

क) सोन्यासारख्या अनुत्पादक वस्तुची आयात.

ड) आर्थिक उदारिकरणाच्या प्रक्रियेचा मंद वेग

१) अ, ब, क, ड

२) अ, ब, क

३) ब, क, ड

४) अ, क, ड

९७. अयोग्य विधाने ओळखा.

- १) १९४९ मध्ये रूपयांचे सर्वप्रथम अवमुल्यन झाले.
- २) ५ जून १९६६ रोजी दुसऱ्यांना रूपयांचे अवमुल्यन झाले.
- ३) १९६६ मध्ये ३६% इतके रूपयांचे अवमुल्यन झाले.
- ४) १९८९ मध्ये तिसऱ्यांदा रूपयांचे अवमुल्यन झाले.

९८. अयोग्य विधाने ओळखा.

- १) आंतरराष्ट्रीय वित्तकोष (IMF)ची स्थापना १९४५ मध्ये झाली.
- २) भारताच्या रिझर्व्ह बँकेचे गव्हर्नर हे आंतरराष्ट्रीय वित्तकोषाचे पदसिद्ध गव्हर्नर असतात.
- ३) आंतरराष्ट्रीय वित्तकोष (IMF) ची सदस्यसंख्या १८८ आहे.
- ४) भारत आंतरराष्ट्रीय वित्तकोष (IMF) चा संस्थापक सदस्य आहे.

९९. अयोग्य पर्याय ओळखा.

- अ) सर्वात पहिल्यांदा पाचव्या योजना काळात किमान गरजा कार्यक्रम राबविण्यात आला.
  - ब) राष्ट्रीय ग्रामिण रोजगार योजना सहाव्या योजना काळात सुरू करण्यात आली.
  - क) सातवी योजना अॅलन व रूद्र यांच्या प्रतिमानावर आधारित होती.
  - ड) सातव्या योजना काळात राष्ट्रीय उत्पन्नात ५ पेक्षा जास्त वाढ होण्यास सुरुवात झाली.
- १) अ, ब बरोबर   २) ब आणि ड बरोबर   ३) फक्त क बरोबर   ४) अ, ब, ड बरोबर

१००. योग्य जोड्या लावा.

‘अ’ गट

अ) अंशता परिवर्तनीयता

ब) व्यापार खात्यावरील परिवर्तनीयता

क) चालू खात्यावरील परिवर्तनीयता

ड) पूर्ण परिवर्तनीयता

‘ब’ गट

I फक्त वस्तुंच्या आयातीला व निर्यातीला लावलेल्या

एकिकृतविनिमयदर म्हणजेच BOP दृश्य स्वरूपात व्यवहार

II सर्व खात्यावर परिवर्तनीय असते.

III ६०% परकिय चलन बाजार दराने व उर्वरित अधिकृत दराने परिवर्तनीय करणे.

IV वस्तु व सेवा यांच्या दृश्य असणाऱ्या सर्व व्यवहारात संपूर्ण पारिवर्तनीयता.

१) अ- I, ब - II, क - III, ड - IV

२) अ- III, ब - I, क - IV, ड - II

३) अ- IV, ब - II, क - I, ड - III

४) अ- I, ब - IV, क - III, ड - II

ANSWER SHEET NUMBER

RJTS 1234

DATE: / /20

NO. OF QUE. ATTEMPTED

CANDIDATE SIGNATURE
(SIGN WITHIN BOX ONLY)

IMPORTANT INSTRUCTIONS :- PLEASE READ ALL THE INSTRUCTIONS ON THE PAGE CAREFULLY BEFORE WRITING.
↓ TO BE FILLED BY ENCODED BY THE CANDIDATE ↓

NAME OF EXAMINATION :-

ROLL NUMBER

① ① ① ① ①
② ② ② ② ②
③ ③ ③ ③ ③
④ ④ ④ ④ ④
⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤
⑥ ⑥ ⑥ ⑥ ⑥
⑦ ⑦ ⑦ ⑦ ⑦
⑧ ⑧ ⑧ ⑧ ⑧
⑨ ⑨ ⑨ ⑨ ⑨
⑩ ⑩ ⑩ ⑩ ⑩

QUESTION BOOKLET NUMBER

QUESTION BOOKLET NUMBER

(To be filled by candidate)

A B C D

SUBJECT CODE

1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4						
1	0	0	0	0	36	0	0	0	0	71	0	0	0	0	106	0	0	0	0	141	0	0	0	0	176	0	0	0	0
2	0	0	0	0	37	0	0	0	0	72	0	0	0	0	107	0	0	0	0	142	0	0	0	0	177	0	0	0	0
3	0	0	0	0	38	0	0	0	0	73	0	0	0	0	108	0	0	0	0	143	0	0	0	0	178	0	0	0	0
4	0	0	0	0	39	0	0	0	0	74	0	0	0	0	109	0	0	0	0	144	0	0	0	0	179	0	0	0	0
5	0	0	0	0	40	0	0	0	0	75	0	0	0	0	110	0	0	0	0	145	0	0	0	0	180	0	0	0	0
6	0	0	0	0	41	0	0	0	0	76	0	0	0	0	111	0	0	0	0	146	0	0	0	0	181	0	0	0	0
7	0	0	0	0	42	0	0	0	0	77	0	0	0	0	112	0	0	0	0	147	0	0	0	0	182	0	0	0	0
8	0	0	0	0	43	0	0	0	0	78	0	0	0	0	113	0	0	0	0	148	0	0	0	0	183	0	0	0	0
9	0	0	0	0	44	0	0	0	0	79	0	0	0	0	114	0	0	0	0	149	0	0	0	0	184	0	0	0	0
10	0	0	0	0	45	0	0	0	0	80	0	0	0	0	115	0	0	0	0	150	0	0	0	0	185	0	0	0	0
11	0	0	0	0	46	0	0	0	0	81	0	0	0	0	116	0	0	0	0	151	0	0	0	0	186	0	0	0	0
12	0	0	0	0	47	0	0	0	0	82	0	0	0	0	117	0	0	0	0	152	0	0	0	0	187	0	0	0	0
13	0	0	0	0	48	0	0	0	0	83	0	0	0	0	118	0	0	0	0	153	0	0	0	0	188	0	0	0	0
14	0	0	0	0	49	0	0	0	0	84	0	0	0	0	119	0	0	0	0	154	0	0	0	0	189	0	0	0	0
15	0	0	0	0	50	0	0	0	0	85	0	0	0	0	120	0	0	0	0	155	0	0	0	0	190	0	0	0	0
16	0	0	0	0	51	0	0	0	0	86	0	0	0	0	121	0	0	0	0	156	0	0	0	0	191	0	0	0	0
17	0	0	0	0	52	0	0	0	0	87	0	0	0	0	122	0	0	0	0	157	0	0	0	0	192	0	0	0	0
18	0	0	0	0	53	0	0	0	0	88	0	0	0	0	123	0	0	0	0	158	0	0	0	0	193	0	0	0	0
19	0	0	0	0	54	0	0	0	0	89	0	0	0	0	124	0	0	0	0	159	0	0	0	0	194	0	0	0	0
20	0	0	0	0	55	0	0	0	0	90	0	0	0	0	125	0	0	0	0	160	0	0	0	0	195	0	0	0	0
21	0	0	0	0	56	0	0	0	0	91	0	0	0	0	126	0	0	0	0	161	0	0	0	0	196	0	0	0	0
22	0	0	0	0	57	0	0	0	0	92	0	0	0	0	127	0	0	0	0	162	0	0	0	0	197	0	0	0	0
23	0	0	0	0	58	0	0	0	0	93	0	0	0	0	128	0	0	0	0	163	0	0	0	0	198	0	0	0	0
24	0	0	0	0	59	0	0	0	0	94	0	0	0	0	129	0	0	0	0	164	0	0	0	0	199	0	0	0	0
25	0	0	0	0	60	0	0	0	0	95	0	0	0	0	130	0	0	0	0	165	0	0	0	0	200	0	0	0	0
26	0	0	0	0	61	0	0	0	0	96	0	0	0	0	131	0	0	0	0	166	0	0	0	0					
27	0	0	0	0	62	0	0	0	0	97	0	0	0	0	132	0	0	0	0	167	0	0	0	0					
28	0	0	0	0	63	0	0	0	0	98	0	0	0	0	133	0	0	0	0	168	0	0	0	0					
29	0	0	0	0	64	0	0	0	0	99	0	0	0	0	134	0	0	0	0	169	0	0	0	0					
30	0	0	0	0	65	0	0	0	0	100	0	0	0	0	135	0	0	0	0	170	0	0	0	0					
31	0	0	0	0	66	0	0	0	0	101	0	0	0	0	136	0	0	0	0	171	0	0	0	0					
32	0	0	0	0	67	0	0	0	0	102	0	0	0	0	137	0	0	0	0	172	0	0	0	0					
33	0	0	0	0	68	0	0	0	0	103	0	0	0	0	138	0	0	0	0	173	0	0	0	0					
34	0	0	0	0	69	0	0	0	0	104	0	0	0	0	139	0	0	0	0	174	0	0	0	0					
35	0	0	0	0	70	0	0	0	0	105	0	0	0	0	140	0	0	0	0	175	0	0	0	0					

To be filled by INVIGILATOR ONLY]
QUESTION BOOKLET SERIES
○ A
○ B
○ C
○ D
INVIGILATOR'S SIGNATURE
(SIGN WITHIN BOX ONLY)

DATE: / /20

MARKS OBTAINED

FOR OFFICE USE ONLY

.....
VALUER SIGNATURE